

Adenovirusvektorirokotteen tarjoaminen vapaaehtoisesti alle 65-vuotiaille

Juridisia näkökohtia

Tuuli Karppinen

20.4.2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Aluksi

- Koronarokotteen ottaminen on jo nyt vapaaehtoista!
- Jos tarjotusta rokotteesta kieltäytyy, ei menetä mahdollisuuttaan saada myöhemmin toinen (esim. eri valmistajan) rokote

Valtioneuvoston asetus STM/2021/66

- Valtioneuvoston asetuksissa kuvattu rokotusjärjestys koskee edelleen myös AZ rokotteita
  - ” 4) muut kuin 1—3 kohdassa tarkoitettut henkilöt ikäryhmittäin siten, että ensin rokotetaan 60-69-vuotiaat, sen jälkeen 50-59-vuotiaat, sitten 40-49-vuotiaat, sitten 30-39-vuotiaat ja lopuksi 16-29-vuotiaat. ”
- Rokotetta on tarjottava asetuksen mukaisessa ikäjärjestyksessä
- Astra Zenecan rokotteen tarjoaminen esim. heti kaikille yli 18-vuotiaille halukkaille ilmoittautumisjärjestyksessä olisi selvästi asetuksen vastaista, **eikä siis mahdollista ilman asetuksen muutosta**

Lääkevahinkovakuutus

- AZ rokotteella on edelleen myyntilupa, se on hankittu Suomeen EU:n yhteishankintamekanismin kautta ja annetaan Suomessa ja lisäksi maahantuoja/jakelijana on THL
- Rokote on edelleen lähtökohtaisesti lääkevahinkovakuutuksen piirissä
- Lääkevahingon korvattavuus ei edellytä sitä, että (harvinaisen ja kohtuuttoman) vahingon mahdollisuus ei olisi ollut tunnettu
- ”Korvattavana lääkevahinkona ei kuitenkaan pidetä sairautta tai vammaa, joka [...] on aiheutunut virheestä lääkkeen määräämisessä tai antamisessa taikka siitä, **että lääkkeen määrääminen tai kokeiltavaksi antaminen ei ole ollut lääketieteellisesti perusteltua.**” (Vakuutusehtojen kohta 4)
- <https://www.laakevahinko.fi/potilaille/vakuutusehdot/>

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992

- Sovelletaan myös rokotuksiin (ks. HE 185/1991 s. 13)
- 5 § Potilaan tiedonsaantioikeus

Potilaalle on annettava selvitys hänen terveydentilastaan, **hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä päätettäessä hänen hoitamisestaan.** Selvitystä ei kuitenkaan tule antaa vastoin potilaan tahtoa tai silloin, kun on ilmeistä, että selvityksen antamisesta aiheutuisi vakavaa vaaraa potilaan hengelle tai terveydelle.

Terveydenhuollon ammattihenkilön on annettava selvitys siten, että potilas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä taikka potilas ei aisti- tai puhevian vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta.

[...]

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992

- 6 § Potilaan itsemääräämisoikeus

Potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietystä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä, häntä on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan **muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.** (1 mom.)

Suostumus

→ Potilaan **suostumus** on hoidon edellytys (Potilaslain 6 §)

- Pelkän hoitoon hakeutumisen tms. konkludenttisen suostumisen on katsottu riittävän suostumukseksi vähäisissä hoitotoimenpiteissä (ks. HE 185/1991 s. 16)
- ”Potilaan tahdon sisällöstä olisi kuitenkin säännönmukaisesti varmistuttava epäselvissä tapauksissa ja esimerkiksi silloin, kun hoitoon liittyy **vaaratekijöitä** tai kun on valittavana **eri hoitovaihtoehtoja**.” (HE 185/1991 s. 16)

- Hoitotoimenpiteeseen sisältyy tässä tapauksessa kuoleman tai vakavan komplikaation riski (joskin pieni)
- Rokottaminen (myöhemmin) toisella valmisteella on mahdollista
- Nimenomaista suostumusta edellytetään yleensä helposti kajoavissa toimenpiteissä

→ **suostumuksen on oltava nimenomainen**

- ”Potilaan nimenomaisena tahdonilmaisuna riittäisi potilaan suullinenkin suostumus. Kirjallisen suostumuksen hankkiminen olisi tarpeen lähinnä silloin, kun on aihetta epäillä jälkikäteen syntyvän näyttövaikeuksia suostumuksen olemassaolosta.” (HE 185/1991 s. 16)

→ suostumuksen **ei tarvitse olla kirjallinen** tai allekirjoitettu (vrt. milloin käytännössä edellytetty)

→ Käytännössä esim. standardilomake voi silti olla toimiva ratkaisu dokumentointiin ja tiedonsaantioikeuden toteutumisen varmistamiseen

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)

- 15 § Ammattieettiset velvollisuudet

Terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan **päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen.** Terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. **Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituva hyöty ja sen mahdolliset haitat.**

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään.

Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee aina antaa kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle apua.

Tartuntatautilaki (1227/2016)

- 1 § Tarkoitus

Lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä **niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja**